

# SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.  
Cena: Letno Din 32,—, polletno Din 16,—, četrtletno Din 9,—, inozemstvo Din 64,—. — Poštno-čekovni račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5  
Telefon Interurban 113.

Cena inseratov: cela stran Din 2000,—, pol strane Din 1000,—, četiri strani Din 500,—, 1/2 strani Din 250,—, 1/32 str. Din 125,—, Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

## Do 26. julija je še čas!

Opetovano smo v našem listu, ki z vso skrbljivostjo brani interese in koristi našega kmeta in delavca, opozorili na važnost sedanjega časa, ko se izvršuje zakon o likvidaciji agrarne reforme. Posebno smo priporočali vsem, ki pridejo v poštev, naj pravočasno izkoristijo ugodno priliko, ki jim jo nudi člen 24. omenjenega zakona, da pridejo do potrebnih pašnikov in gozdov. Ta člen namreč omogoča razlastitev gozdnih zemljišč v naši banovini, katera presegajo 1000 ha.

### Veleposestva, ki pridejo v poštev.

Na našem Štajerskem in sosednem Koroškem in v Prekmurju pridejo v poštev ta-le veleposestva:

1. Grof Attems Ferdinand: Slovenska Bistrica (okolih Slov. Bistrica, Podčetrtek, Sv. Peter pod Sv. Gorami in Pilštanj). Gozdno posestvo meri 3344 ha, v nekdanji ljubljanski oblasti pa 1436 ha, torej skupno 4780 ha.
2. Falter Hinko in Irena: Jurklošter. Posestvo meri 1455 ha.
3. Grof Herberstein Josip: Ptuj. Posestvo meri 1107 ha.
4. Hošek Rudolf: Planina. Posestvo meri 669 ha + 864 ha v nekdanji ljubljanski oblasti = 1533 ha.
5. Lenarčič Milan: Ribnica na Poh. Posestvo meri 1158 ha.
6. Perger Artur: Mislinje (sreski načelstvi Slovenjgradec in Konjice). Posestvo meri 2677 ha.
7. Windischgrätz Alfred: Rogatec (sreski načelstvi Šmarje pri Jelšah in Maribor desni breg). Posestvo meri 2519 ha.
8. Zabeo Alfonz: Fala. Posestvo meri 4198 ha.
9. Szapary Lad.: Murska Sobota. Posestvo meri 1127 ha.
10. Esterhazy Nik.: Dolnja Lendava. Posestvo meri 3849 ha. (Pogodba s križevsko imovinsko občino.)
11. Zichy Marija: Baltinci. Posestvo meri 1276 ha.
12. ThurnValsassina: Guštanj (sreski načelstvi Prevalje in Konjice). Posestvo meri 6484 ha.
13. Thurn-Douglas: Guštanj. Posestvo meri 3824 ha.
14. Windischgrätz Hugo: Konjica. Posestvo meri 3705 ha.

15. Windischgrätz Franc Jožef: Pod-sreda (Kozje, Podsreda, Sv. Peter p. Sv. Gorami). Posestvo meri 1221 ha.
16. Kobl Vladimir: Kozje. Posestvo meri 761 ha.

### Upravlenci, ki pridejo v poštev.

Pravico zaprositi za dodelitev gozdov ali pašnikov imajo občine, zemljiške zajednice, imovinske občine, gospodarski odbori za posamezne dele občin, vse zadruga, zlasti še kmetijske, živinorejske in pašniške zadruga. Interesenti za dodelitev gozdov in pašnikov niso samo dotične občine, kjer leži veleposestvo ali del veleposestva, ampak tudi okoliške občine, ki morejo iz posestev imeti gospodarsko korist. Določba člena 24. zakona o likvidaciji agrarne reforme je bistveno ista kot določba zakona o nakazovanju kuriva in stavbnega lesa iz veleposestniških gozdov interesentom agrarne reforme v Sloveniji iz l. 1922. Novi zakon te pravice razširja na pašnjo, les za domačo industrijo in obrt ter za druge gospodarske potrebe.

V sedanjem položaju gre za to, da se občine ali zadruga, kjer obstojijo, prijavijo do 26. julija za svoje občane kot agrarni interesenti. Kdo bo v posameznih slučajih dobil pravico do gozda ali pašnika, o tem zakon ne govori, marveč bo o tem izšel poseben pravilnik in odločevalo bo ministrstvo. Sedaj torej gre za ugotovitev in zasiguranje pravice do zemlje. V zadnji številki smo objavili obrazec vloge, ki naj jo občine pošljejo preko banske uprave v Ljub-



Praški nadškof dr. Kordač, ki je zapustil odgovornost polno mesto radi starosti.

ljani poljedelskemu ministrstvu. Prošnje naj so kolekovane s 5 + 20 dinarji. Ako še niste poslali te vloge, storite to takoj! Kot zadnji dan za pošiljanje takih vlog velja še 26. julij, to se pravi, ta dan poslane vloge še veljajo, ako se bile priporočeno poslane ter ima pošiljatelj o tem uradno potrdilo (recepis).



Huda stiska Nemčije po sprejemu Hooverjevega predloga. Obširno smo že poročali, kako dolgovoznih pogajanj je bilo treba posebno med Francijo in Ameriko, predno je bil uveljavljen Hooverjev načrt, ki dovoljuje Nemčiji odložitev vojne odškodnine za eno leto. Ker pa Nemčija ni izpolnila jamstev, da bo porabila z odložitvijo pridobljeni denar za gospodarski dvig države, je pričel beg inozemskega kapitala iz nemške države in tudi Nemci sami so začeli z mrzlično naglico dvigati iz de-narnih zavodov svoje prihranke. Tokom par dni je bila Nemčija že zopet na robu finančnega propada. — Da bi otele Nemce finančnega poloma, so ponujale bančne skupine raznih velesil posojilo, a seveda pod gotovimi pogoji. Nemška vlada je odklonila ponudbo, ker neče pristati na jamstva političnega značaja, ki so jih zahtevali za dovolitev dolgoročnih kreditov v Londonu ter Parizu. Ta odklonitev pomenja toliko, da se Nemčija neče resno lotiti razorožitve in še bo naprej ogroževala mir v Evropi. Iz tokratnega skrajno opasnega finančnega položaja si je pomagala Nemčija na ta način, da je zaprla vlada na nedogleden čas borze in banke. Izplačila se smejo vršiti samo en dan v tednu, a še to samo po točne dokazani potrebi v skrajno omejenih svotah. Kljub prizadevanju vlade, da bi prepričala javnost o tem, da so njeni ukrepi glede borz in bank potrebni, je objela javnost bojazen. Ljudske mase so oblegale banke in zahtevale izplačilo vlog. Banke so morali zastražiti. Ko je pa javnost zvedela, da je Nemčija odklonila zunanjo pomoč, je vladalo po večjih nemških mestih razpoloženje kakor na predvečer nove vojne. Ljudje so začeli nalagati svoje prihranke v blago, zlatnino in v večje za-

loge živil, ker so se bali, da bi marka v vrednosti zopet ne padla. Da si odpomore vlada iz položaja, bo zmanjšala znatno uradniške plače in ob enem tudi sorazmerno znižala cene živilom.

**Nemška samopomoč padla v vodo.** Nemci so se hoteli potegniti iz finančne krize sami, ne oziraje se na pomoč od zunaj, pa ni šlo. Nemške banke kljub vsemu prizadevanju niso mogle zbrati dovoljnega kapitala in radi tega so se spustili Nemci v diplomatska pogajanja. Francoska vlada je dogovorno z ameriškimi in angleškimi politik povabila dne 16. julija nemškega kanclerja dr. Brüninga in zunanjega ministra dr. Curtiusa v Pariz na razgovor. Nemška vlada je sprejela povabilo in radi tega je bil odpovedan nameravani poset angleških državnikov Macdonalda in Hendersona v Berlinu. V Parizu začeta pogajanja med Francijo in Nemčijo bi se naj zaključila ob navzočnosti zastopnikov vseh velesil v Londonu.

**Nemška finančna kriza in druge države.** Nemška gospodarska kriza je vplivala tudi na druge države. Madžarske banke so začasno zaprle svoje blagajne. Istotako so storile banke na Gdanskem. Švedske banke so odklonile izplačilo nemških čekov. Nič kaj dosti ni prizadeto od nemške krize čehoslovaško gospodarstvo.

**Razgovori v Parizu.** Obisk nemškega kanclerja dr. Brüninga, ki je prišel v Pariz v družbi zunanjega ministra dr. Curtiusa, je napravil po svetu, zlasti še med Francozi najboljši vtis. Bil je to prvi slučaj po svetovni vojni, da je nemški kancler napravil Francozom uradni poset. Nov gospodarski in finančni položaj Nemčije je dal povod za to. Kancler dr. Brüning je raztolmačil francoski vladi in zastopnikom drugih velesil velike težave, ki se ima z njimi boriti Nemčija. Nemška državnik nista hotela, da bi že v Parizu prišlo do obveznih dogovorov, o tem naj bi se sklepalo na londonski konferenci, ki se bo sestala kmalu. Pariški razgovori so potekali v prijateljsstvu. Ob njihovem razključku je francoski ministrski predsednik izjavil, da je bil soglasno sprejet sklep, da se bode v Londonu razpravljalo o gospodarski in finančni krizi Nemčije in o mednarodnem posojilu, ki ga Nemčija želi dobiti.

**Rumunski parlament je zaključil svoje izredno zasedanje.** Počitnice bodo trajale do 15. oktobra.

**Belgarija upeljala žitni monopol.** — Vlada je sklenila, da pokupi država žito od kmetov. Pokupljenega žita bo plačanih 70% z gotovim denarjem, preostalih 30% pa z nakaznicami, ki jih bodo kmetje lahko uporabili za plačilo davkov.

**Iz španske ustavodajne skupščine.** Novoizvoljena ustavodajna skupščina je imela prvo tajno sejo dne 13. t. m. Za predsednika je bil izvoljen učenjak in socialist profesor Besteira. Dnevne seje bodo trajale le 5 ur, poslanci bodo prejimali mesečno 1000 pezeta dnevnic, govorili bodo lahko le po 30 minut.

**Iz nemirne Indije.** V Indiji je došlo zopet do krvavih obračunavanj med

Hindujci in muslimani. Spopade mirita policija in vojaštvo.

\*



## Pismo iz Amerike.

G. p. Hijačint, dobro znan vsled svojega delovanja v Mariboru, sedaj župnik v New-Jorku, je pisal g. Mihaelu Bobeku pismo, iz katerega posnamemo te-le zanimivosti:

Sedaj bom kmalu praznoval obletnico svojega prihoda v Ameriko in veliko sem v tem času doživel. Kot film so se vrstili dogodki mimo mene, jaz pa sem ostal trden Mariborčan kot poprej. Zadržil me je New-Jork, ko sem dne 19. februarja lanskega leta zagledal njegove nebotičnike, sanjave pošasti, ki peče visoko nad povprečna bivališča revnega zemljana, mimo njih po ulicah pa vrvenje in drvenje stotisočev kruhoborcev. Le par dni sem takrat gledal do čudovito urejeno mravljišče človeških bitij, potem sem pa že hitel dalje proti zapadu. Nisem mislil, da bom kdaj tukajle v New-Jorku pasel slovenske duše. Pol leta sem preživel v Čikagi, skoro štirimilijonskem mestu, na slovenski župniji sv. Stefana. To Vam je mesto, da se zgodi človeška duša, navezana na idilični Maribor in njegovo prijazno okolico. Nič manj kakor blizu 70 km ob jezeru Michigan se razprostira in mnogo njegovih prebivalcev ne ve, kako zgleda podeželsko življenje. Slovencev je tam do 20.000; mnogi so ugledni trgovci, zavežni narodnjaki, dobri kristjani, pp. frančiškanom zelo naklonjeni. Kaj radi se vozijo poleti v 25 milj (1 milja je 1.6 km) oddaljeni Lemont, kjer imamo svoj edini slovenski samostan z novicijatom, modroslovnim in bogoslovnim študijem ter prekrasno farmo z malim jezerom, ob katerem se izletniki zabavajo ter ob paviljonih krepčajo s prohibicijskimi hladilnimi tekočinami — razbeljene želodce. Lepo je bilo življenje tam.

Kar naenkrat dobimo 10. septembra ukaz, da spravim svoje reči skupaj in se odpeljem v New-Jork za župnika in hišnega predstojnika. Brez slovesa od dobrih znancev in faranov sem se odpravil na vlak in po 22-urni vožnji z ekspresom sem bil v New-Jorku, kjer ostanem nekaj let. Sem s tem najbolj zadovoljen, ker to je bila tudi moja tih želja, pa sem mislil, da se mi ne bo nikoli spolnila. Sem torej tukaj in tukaj ostanem, dokler sam hočem. Ko pa preteče moj čas, se bom pa z veseljem vrnil v Maribor.

Šele sedaj morem natančneje spoznavati New-Jork in njegove znamenitosti. Newjorška škofija je baje po številu prebivalstva največja na svetu. V celem New-Jorku je 800 župnij raznih narodnosti. Najbolj zanimiva je gotovo moja slovenska župnija, ki ne obsega samo New-Jorka in bližnje okolice,

ampak je raztresena kar po treh škofijah in dveh državah. Do 100 milj daleč sega moja interesna sfera, povsod bivajo Slovenci v večjih in manjših skupinah, vse bom moral obiskovati, za par dni pomislonariti in obiskovati bolnike. Za Veliko noč pa pridejo od vseh strani sem k spovedi, kakor so nekdanj Judje romali iz cele Palestine v Jeruzalem. Velezanimiva župnija — treba bi bilo vedno na vlaku biti, da bi vsem zadostil.

V gmotnem oziru je še dosti dobro. Seveda to, kar so angleške župnije, ni moja župnija. Tudi se Slovencev ne da tako disciplinirati, kakor so pač disciplinirani Angleži. Njim je župnik Bog; tudi v denarnih ozirih. Angleški župnik kar določi vsakemu cerkveni davek, in kakor reče, tako dobi. So župnije, ki imajo nad sto tisoč dolarjev v banki. V škofijsko blagajno pa se stekajo letno milijoni. Potemtakem je res lahko Amerika zakladnica katoliške Cerkve in vatikanske države. Imam dohodke, da prihranim mesečno 100 dolarjev in še več, ki jih pošiljam v Lemont za vzdrževanje klerikata tu in v provinciji. Dijake v Mariboru sedaj z lahkoto vzdržujem. Sicer tudi poprej ni trda šla, a vendar se potrebna svota tukaj niti ne pozna. Dolar je pač »žegan denar«. Moram pa komisarju pošiljati natančen račun vsak mesec. Le povejte gospej P., kako strog je njen nečak. Letos pride v Ljubljano na provincialni kapitelj in se bo oglasil tudi v Mariboru pri tetki.

Moj prednik je imel tudi svoj avto; jaz pa ga nimam in ga tudi nočem. V New-Jorku je namreč vožnja tako poceni in zveze tako ugodne na vse strani, da bi bilo za mene naravnost grešno, dajati za avto mesečnih 40 dolarjev. Vozim se najraje s podzemeljsko železnico, ki gre najhitreje. Sprva je bilo sicer nerodno, ker še nisem poznal raznih prog. Sedaj sem pa že zadosti udomačen. Za pet centov se lahko vozim, kamor se hočem, pa še z ekspresnim vlakom. Kakor je diven New-Jork s svojimi nebotičniki, tako skrivnosten je pa podzemeljski New-Jork brez hiš. Železnice so skoro vse štirirne; centralni kolodvor je velikanski. Nad mano, pod mano, vedno, vsake četrte minute grme vlaki. Pride skrivnostno iz-za ovinka in zopet izgine za ovinkom. Na tisoče in tisoče ljudstva srečujem po dolgih podzemeljskih ulicah — brez hiš, z lepimi izložbami, restavracijami, trafikami, prodajalnami, stopnicami gor in dol. Vse hiti molče naprej, vsak za svojim ciljem, za kruhom, za spekulacijami, v srečo ali nesrečo.

Duhovnik v Ameriki veliko velja. Katoliška Cerkev ima silen ugled. Banke, kamor škofje in župniki nalagajo denar, se ne boje kraha. Zato se vsaka banka poteguje za kredit pri škofih in škofje imajo kredita, kolikor ga hočejo. Čikaški kardinal Mundelein, dobro znan »Businessman« (Geschäftsmann), lahko dvigne kadar hoče do 30 milijonov dolarjev, in vsaka banka se bo potovala, da mu posodi. Zato pa imajo tukaj škofije in redovi zavode, univerze, kakoršnih niti država ne zmore. Katoliške bolnišnice, ki s svojimi se-